

**Vlada Republike Slovenije
Ministrstvo za zdravje**

**OBDOBNI NAČRT ZA ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI
CESTNEGA PROMETA V LETU 2008**

**"ALKOHOL UBIJA -
NAJVEČKRAT NEDOLŽNE"
(IZVEDBENI NAČRT PREVENTIVNE AKCIJE)**

**5. november 2008 - 12. november 2008
1. december 2008 - 31. december 2008**

1. UVOD

V zadnjih letih se število vinjenih voznikov med povzročitelji prometnih nesreč povečuje. Tudi število prometnih nesreč, pri katerih je kot drugotni dejavnik prisoten alkohol, se v zadnjih letih povečuje. Najpogosteje je alkohol sovzrok skupaj s hitrostjo in nepravilno smerjo ali stranjo vožnje. Zlasti vzbuja skrb število alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč s smrtnim izidom, saj je več kot tretjina pod vplivom alkohola. Med vsemi obdobji so najbolj problematični konci tedna ter martinovanje in prednovoletni čas.

Vlada Republike Slovenije je decembra 2007 s sklepom potrdila obdobji načrt za zagotavljanje varnosti cestnega prometa v letih 2008 in 2009. V načrtu so v poglavju 4.1 navedene preventivne akcije, ki bodo izvedeni v omenjenem obdobju. Obdobji načrt vključuje tudi področje alkohola (vožnja pod vplivom alkohola), katerega nosilec je Ministrstvo za zdravje. V obdobjih od 5. do 12. novembra 2008 in od 1. do 31. decembra 2008 bodo potekale konkretne aktivnosti, ki so usklajene z drugimi pristojnimi resorji.

Za izvedbo akcije je pripravljen ustrezen načrt po enotni metodologiji, ki je bila sprejeta in predstavljena vsem članom na sestanku medresorske delovne skupine za koordinacijo in nadzor nad izvajanjem Resolucije o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007-2011.

2. NAMEN IN CILJI

Namen akcije je zlasti spodbujanje celovitega pristopa k problemu zlorabe alkohola, ki se šele v zaključni fazi kaže z vidika varnosti cestnega prometa. K celovitemu pristopu spada predvsem sprejem dveletnega akcijskega načrta na področju alkohola, širša javna razprava o alkoholni politiki, večplastne medijske kampanje, razdeljevanje obstoječih preventivnih gradiv (npr. plakatov, spotov itd.), poostrene aktivnosti pristojnih inšpekcijskih služb in nenazadnje poostren nadzor s strani policije. Z akcijo želimo zlasti zmanjšati uporabo oziroma zlorabo alkohola v povezavi z varnostjo v cestnem prometu. Ker bo akcija potekala v kritičnih obdobjih (martinovanje ter predbožični oziroma prednovoletni čas), je še toliko bolj pomembno, da smo pri izvedbi te akcije dosledni in učinkoviti.

Glede na namen akcije so v tej akciji opredeljeni naslednji cilji:

1. ZMANJŠANJE DELEŽA ALKOHOLIZIRANIH UDELEŽENCEV PROMETNIH NESREČ NA SLOVENSКИH CESTAH

V zadnjih letih se število vinjenih voznikov med povzročitelji prometnih nesreč povečuje, pri tem pa so najbolj problematični zlasti povratniki (t. i. "kronični" pivci). Če želimo zmanjšati število vinjenih voznikov, moramo k problemu pristopiti celovito in ne zgolj z nadzorom v cestnem prometu s strani policije, temveč z usklajeno akcijo vseh pristojnih ministrstev in inšpektoratov, medijev ter nevladnih organizacij. Potrebno je sprožiti razpravo o morebitnih spremembah zakona, zlasti v primeru povratnikov, ki bi po mnenju strokovnjakov morali na usmerjen pregled k specialistu medicine dela, prometa in športa že ob prvi ponovitvi vožnje pod vplivom alkohola, in ne šele tretji, kot je to uzakonjeno zdaj.

2. ZMANJŠANJE ŠTEVILA PROMETNIH NESREČ, PRI KATERIH JE KOT SEKUNDARNI DEJAVNIK PRISOTEN ALKOHOL

Tudi število prometnih nesreč, pri katerih je kot sekundarni dejavnik prisoten alkohol, se v zadnjih letih povečuje. Najpogosteje je alkohol kot sovzrok prisoten skupaj s hitrostjo in nepravilno smerjo ali stranjo vožnje. Zlasti je zaskrbljujoč delež alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč s smrtnim izidom, saj je več kot tretjina le-teh pod vplivom alkohola. Med vsemi obdobji so najbolj problematični vikendi ter obdobji martinovanja in prednovoletni čas. Iz navedenega smo se odločili, da akcijo usmerimo zlasti v omenjeni najbolj kritični obdobji v letu.

3. ANALIZA STANJA

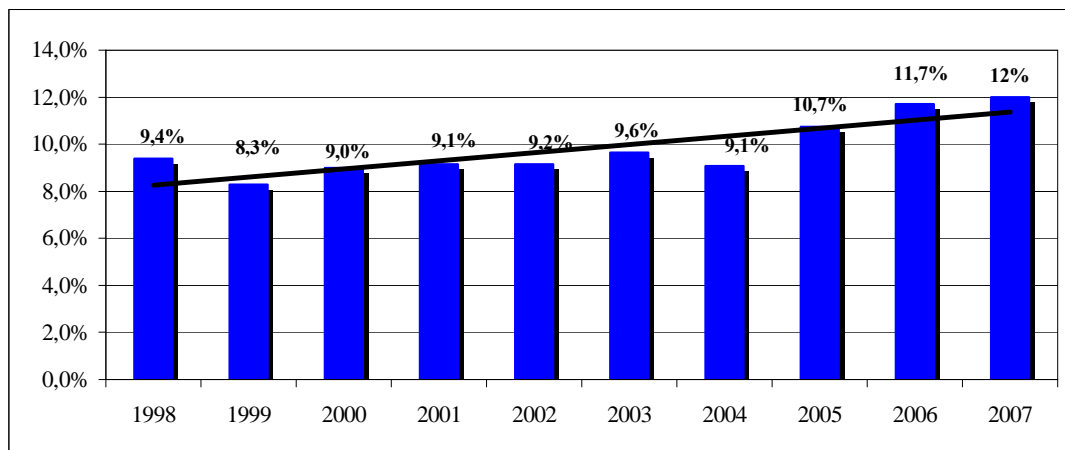
Eden od ključnih problemov, ki je povezan z uporabo alkohola, je tudi veliko število prometnih nesreč. Po podatkih iz analize stanja na tem področju so ključne ugotovitve naslednje:

- ocenjujemo, da približno vsaka tretja prometna nesreča nastane kot posledica uporabe alkohola;
- alkohol vsako leto samo v Evropi povzroči 17.000 mrtvih v prometnih nesrečah;
- posebej izpostavljeni tveganju za smrtno prometno nesrečo so mladostniki v starosti od 18 do 24 let;
- polovica udeležencev, ki vozijo pod vplivom alkohola, so stari od 15 do 34 let, pri tem pa je velika večina moških.

Evropska komisija kot primere dobre prakse za zmanjševanje prometnih nesreč, ki nastanejo zaradi uporabe alkohola predlaga: zmanjšanje najvišje dovoljene meje koncentracije alkohola v krvi na 0,5 g/l (za mlade voznike še nižje - 0,2 g/l), redna in naključna preverjanja alkoholiziranosti voznikov, odvzem vozniškega dovoljenja ob morebitni alkoholiziranosti ter obsežne kampanje, ki so namenjene informiranju, ozaveščanju in izobraževanju splošne populacije. Celovito in dosledno izvajanje omenjenih ukrepov glede vožnje pod vplivom alkohola je praviloma visoko učinkovito, kar potrjujejo številne raziskave in študije.

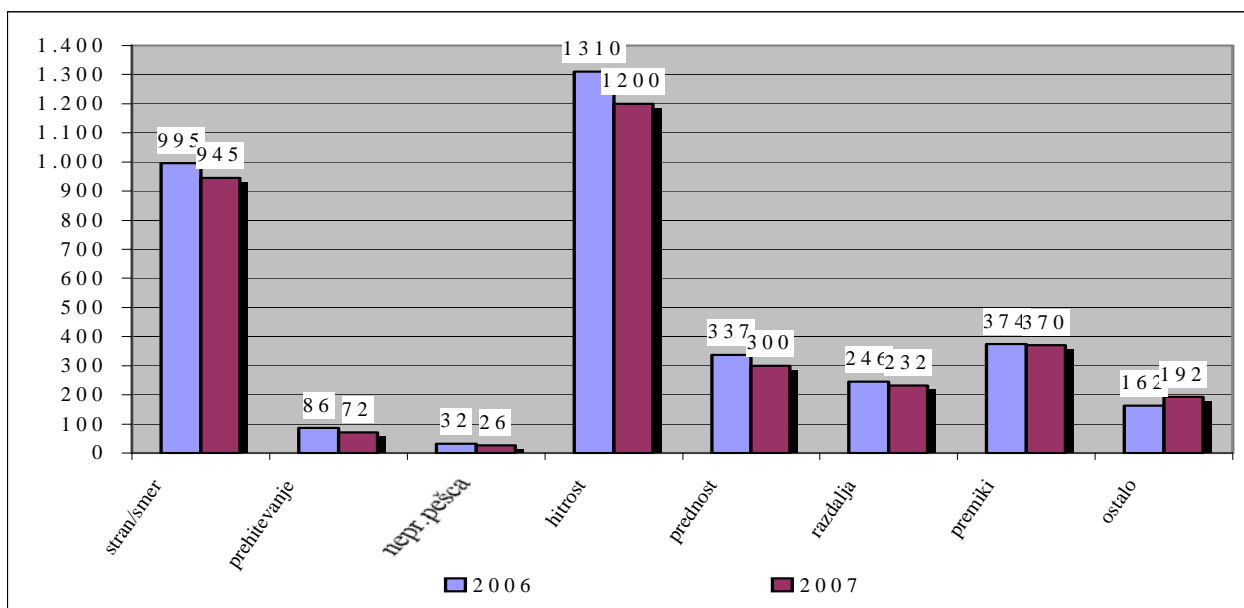
Na slovenskih cestah se je v letu 2007 zgodilo 30.401 prometnih nesreč, kar je 1.729 (5 %) manj kot leta 2006. V njih je 293 oseb izgubilo življenje (leto prej 262), 1.263 je bilo hudo (leto prej 1.261) in 14.774 lahko telesno poškodovanih (leto prej 15.368). Število prometnih nesreč s smrtnim izidom se je v primerjavi z letom 2006 povečalo za 13 %, s telesnimi poškodbami zmanjšalo za 2 %, z materialno škodo pa se je zmanjšalo za 7 %. Večje je bilo tudi število mrtvih za 12 %. Število alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč se je v zadnjem letu zmanjšalo za 6 %, povečal pa se je njihov delež z 11,7 % na 12 % (oz. za 0,3 %).

Graf 1: Delež alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč na slovenskih cestah glede na vse povzročitelje prometnih nesreč

Kot sovzrok se je alkohol pojavil prav pri vseh "standardnih" vzrokih prometnih nesreč (najpogosteje skupaj s hitrostjo in nepravilno smerjo ali stranjo vožnje) (Graf 2). V primerjavi z enakim predhodnim obdobjem pa se je delež alkohola kot sovzroka zmanjšal. Delež alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč v povezavi s posameznim vzrokom je največji pri hitrosti (36 %), nepravilna stran ali smer vožnje (28 %), nepravilni premiki vozila (11 %), neupoštevanje pravil prednosti (9 %) itd.

Graf 2: Število alkoholiziranih povzročiteljih po vzrokih prometnih nesreč

Število povzročiteljev prometnih nesreč na nacionalni ravni se je zvišalo sorazmerno s povečanjem števila tistih, ki so bili zaloteni pri vožnji pod vplivom alkohola nad mejno vrednostjo 1,5 g/l. V primerjavi z letom 2006, je bilo v lanskem letu nižje število povzročiteljev, ki so vozili pod vplivom alkohola nad 1,1 g/l.

Prometne nesreče pod vplivom alkohola so prek tedna porazdeljene tako, da dokaj enakomerno naraščajoča "krivulja" doseže vrh v soboto. Prometne nesreče, kjer je povečana prisotnost alkohola, se v primerjavi z letom 2006 pričnejo "dogajati" v četrtek in "naraščajo" do sobote, ko torej dosežejo vrh.

Stanje po vrsti ceste se bistveno ne spreminja. Največ prometnih nesreč z alkoholom kot sovzrokom se zgodi v naseljih in v njihovi bližini (regionalne in lokalne povezave).

Alkoholiziranost povzročiteljev po starosti je sorazmerna z povečevanjem števila prometnih nesreč, kjer je kot sovzrok prisoten alkohol. Podatki nam povedo, da se je alkoholiziranost povzročiteljev povečala predvsem med mlajšo oziroma med populacijo srednjih let.

V letu 2007 je bil opazen porast odrejenih preizkusov alkoholiziranosti (za 11 %), predvsem z namenom povečevati stopnjo pričakovanja med vozniki, da bodo ob morebitni vožnji pod vplivom alkohola zaloteni. Glede na delež alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč, ki se je v primerjavi z letom prej povečal, je s tovrstnim pristopom potrebno nadaljevati. Preizkuse alkoholiziranosti je treba usmeriti zlasti v bližino gostinskih lokalov v času martinovanja ter predbožičnih in prednovoletnih praznovanj.

Alkohol na slovenskih cestah torej ostaja v tesni povezavi z že znanimi vzroki za prometne nesreče, ostaja v bližini urbanih središč oziroma na krajših relacijah (pojavljala se je tudi na avtocesti, kjer obstaja manjša možnost, da bo voznik ustavljen in preizkušen, in so navedene cestne povezave izkoriščene ravno zaradi tega). Kljub strožji zakonodaji se alkohol v povezavi s cestnim prometom pojavlja zlasti med mlajšo populacijo, predvsem ob koncih tedna (izstopa sobota) in pri vrsti udeležencev, ki je najbolj prisotna v cestnem prometu – vozniki osebnih in enoslednih vozil.

4. UKREPI

Zap. št.	VRSTA UKREPA	IZVAJALEC	ČAS IZVEDBE	KRAJ IZVEDBE	OPOMBA
1.	Sprejem akcijskega načrta na področju alkohola za leti 2009 in 2010	Ministrstvo za zdravje	do 15.12.08 (predlog)	Določi izvajalec	Akcijski načrt bo sprejel Svet za alkoholno politiko pri MZ predvidoma v decembru oz. januarju 2009. Predstavitev javnosti bo v obliki novinarske konference (minister) in sporočil za javnost.
2.	Objava preventivnih spotov na TV in radiu	Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za promet	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Izbrane TV in radijske postaje	Večkratna objava preventivnih TV in radijskih spotov ter drugih preventivnih sporočil v času akcije
3.	Poostren nadzor nad psihofizičnim stanjem voznikov	MNZ-Policija	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	Pozornost bo usmerjena zlasti v poostren nadzor v bližini gostinskih lokalov, diskotek in nočnih klubov.
4.	Poostren nadzor nad spoštovanjem določb Zakona o omejevanju porabe alkohola (15. člen)	MNZ-Policija	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	Pozornost bo usmerjena zlasti na točenje alkohola mladoletnim (potencialne žrtve kot pešci, kolesarji ali vozniki motornih vozil) ter vinjenim posameznikom s strani gostincev.

5.	Poostren nadzor nad spoštovanjem določb Zakona o omejevanju porabe alkohola (15. člen)	Zdravstveni inšpektorat RS	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	<p>ZIRS bo izvajal ukrepe:</p> <p>(1) izvajanje pregledov glede na oceno tveganja (lokacija / ciljna populacija, prijave, pretekle ugotovitve);</p> <p>(2) izvajanje pregledov v času (ura in dan v tednu) najverjetnejših kršitev;</p> <p>(3) minimalni obseg pregledov na dan (ZIRS načrtuje, da bo opravil povprečno med 50 do 60 pregledov na dan);</p> <p>(4) spremljanje nadzora / posredovanje poročil na MZ - % pregledanih gostinskih obratov z ugotovljenimi kršitvami, in sicer ločeno za prekrške po 7/1 in 10/2 členu ZOPA (rok: 19.11. 2008 in 7.1.2009). Zdrav. inšpektorji bodo tudi v primerih, ko prekršek ne bo ugotovljen, obvestili nosilca dejavnosti, da je bil opravljen nadzor nad ZOPA. ZIRS bo pristojno zbornico pri GZS oziroma sekcijo pri OPZS obvestil o izvajanju uradnega nadzora nad določbami ZOPA v gostinskih obratih z namenom, da ponovno opozorijo svoje člane na določbe ZOPA, ki jih morajo spoštovati, in da jih pozovejo, da te tudi upoštevajo pri opravljanju gostinske dejavnosti.</p>
----	--	----------------------------	----------------------------	------------------	--

6.	Poostren nadzor nad spoštovanjem določb Zakona o omejevanju porabe alkohola (15. člen)	Inšpektorat RS za delo	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	Izvajalec bo izvajal nadzor nad točenjem alkoholnih pijač na delovnem mestu (podjetja, javne ustanove itd.).
7.	Nadzor omejevanja prodaje alkoholnih pijač v prodajalnah	Tržni inšpektorat RS	6.-8.11.08 12.-13.12.08 19.-20.12.08 22.-23.12.08	Območje celotne Slovenije (nadzor v obsegu najmanj 200 prodajnih mest)	TIRS bo nadzor izvajal ob koncu tedna v popoldanskem in večernem času v prodajalnah in na bencinskih servisih (najprej z opazovanjem ravnanja prodajalcev in obnašanja kupcev). Tudi če ne bodo ugotovljene kršitve, bo inšpektor sestavil zapisnik in trgovca seznanil z namenom nadzora. TIRS bo pripravil in poslal pisni poziv Trgovski zbornici Slovenije in GZS - Podjetniško trgovski zbornici, da opozori svoje člane, naj dosledno spoštujejo zakonska določila. TIRS bo na spletnih straneh www.tirs.si objavil, da bo tržna inšpekcija poostreno nadzirala nedovoljeno prodajo alkohola v prodajalnah v mesecu novembru in decembru 2008 in kršitelje dosledno sankcionirala s predpisanimi globami.

8.	Alkohol v prometu	Ministrstvo za šolstvo in šport	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Vse OŠ in SŠ (8.r. OŠ in 3.l. SŠ)	Izvajalec objavi in razpošlje okrožnico po šolah z opornimi točkami za razpravo med učitelji in učenci. Tema bo delno metodično izhodišče za razgovor pri razrednih urah ter tematika pri različnih oblikah pouka in dejavnosti.
9.	Aktivnosti Fundacije "Z glavo na zabavo" (ZGNZ)	ZGNZ	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Ljubljana, Jesenice, Ravne na Koroškem, Maribor	Izvajalec bo v mesecu novembru izvedel 9 prireditev, v mesecu decembru pa dve.
10.	Aktivnosti Avto moto zveze Slovenije (AMZS)	AMZS	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	O poteku in vsebine akcije bo AMZS obvestil 85 AMD in 16 PE AMZS po vsej Sloveniji. Člane društev bodo spodbudili k razmisleku o nevarnostih, ki jih vožnja pod vplivom alkohola izraža. Akcijo bodo umestili na spletno stran AMZS in povezavo na stran MZ. Akcijo bodo tečajnikom - voznikom začetnikom tudi predstavili kot pomembno vsebino v avto šolah AMZS. Center treninga varne vožnje bo v teku akcije tečajnikom še posebej predstavil problematiko alkohola v prometu.

11.	Aktivnosti Združenja DrogArt	DrogArt	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Izbrane SŠ po vsej Sloveniji	Delavnice v srednjih šolah v okviru programa "Zmanjševanje škodljivih posledic alkohola med mladimi – Izberi sam" (Delavnice 'Izberi sam' o alkoholu). Informiranje in ozaveščanje prek tiskanih gradiv in spletne strani www.izberisam.org (beležili bodo število delavnic in vrednotili delavnice z anketnim vprašalnikom).
12.	Objava slogana akcije na AC tablah (displejih) "Ne vozi, ko piješ alkohol"	DARS d.d.	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	Slogan oglaševalske kampanje se bo v času akcije pojavljal ciklično na displejih na AC po vsej RS.
13.	Aktivnosti Zavoda Varna pot	Zavod Varna pot	5.-12.11.08 1.-31.12.08	Določi izvajalec	V naših pedagoških delavnicah 5 x STOP je COOL bodo motivacijske igre mladostnikov še bolj usmerjene na tematiko alkohola in tudi ostale prepovedane substance v prometu. Člane Zavoda bodo še bolj spodbudili k predstavitvi življenjskih zgodb, ki jih prinaša alkohol v prometu. O akciji bodo obvestili tudi zavode in institucije s katerimi sodelujejo. Akcijo bodo umestili na e-stran Zavoda Varna pot s povezavo na stran MZ.

14.	Izvajanje prometnih delavnic po srednjih šolah s poudarkom na ozaveščanju glede vožnje pod vplivom alkohola	DRSC - SPV	November in december 2008	Srednje šole	
15.	Promocija Interlock sistema v avtomobilih in avtobusih	DRSC-SPV, Draeger, SPV Kranj, SPV Ljubljana, prevozniška podjetja	November 2008	Avtobusi	
16.	Prireditve in dogodki - ozaveščanje na prireditvah po šolah, v okviru občinskih SPV, sejemske prireditve	DRSC - SPV, Fundacija ZGNZ, občinski SPV	November in december 2008	Po šolah, prireditve po občinah, sejmi	Sodelovali bodo na približno 15 prireditvah.
17.	Obveščanje občinskih SPV o aktivnostih	DRSC - SPV	5.-12.11.08, začetek decembra 2008	Spletna stran, dopis občinskim SPV	

5. MEDIJSKE AKTIVNOSTI

Ministrstvo za zdravje bo v podporo preventivni akciji "Alkohol ubija - največkrat nedolžne" v skladu z internim načrtom medijskih aktivnosti pripravilo in izvajalo naslednje aktivnosti:

- priprava gradiva za objavo na internetu ter objava na vseh ustreznih obstoječih spletnih straneh (npr. <http://www.mz.gov.si> in <http://www.nalijem.si>);
- priprava in objava novega TV spota "Alkohol ubija - največkrat nedolžne" - sodelovanje med Ministrstvom za promet in Ministrstvom za zdravje;
- dogovor s predstavniki nacionalnih in lokalnih medijev za medijsko podporo ukrepom v času akcije;
- priprava in izvedba novinarske konference v podporo akciji (med obema obdobjema);
- seznanjanje javnosti o poteku akcije;
- posredovanje podatkov o ukrepih zainteresirani javnosti;
- objava zaključnih ugotovitev akcije na internetu in v obliki sporočila za javnost
- distribucija materialov Združenja DrogArt in drugih sodelujočih v njihovi informacijski točki (beležili bomo število razdeljenih materialov);
- objava oglasov akcije "Alkohol ubija - največkrat nedolžne" na spletni strani Ministrstva za zdravje (merili bomo število obiskov strani v dnevih, ko bo oglas objavljen);

6. ZAKLJUČEK

Menimo, da bo akcija "Alkohol ubija - največkrat nedolžne" prispevala k zmanjšanemu številu alkoholiziranih voznikov in s tem manjšemu številu prometnih nesreč, pri katerih se kot sekundarni dejavnik (sovzrok) pojavlja alkohol.

Z usklajeno akcijo pristojnih ministrstev in inšpekcijskih služb ter s sodelovanjem nekaterih nevladnih organizacij bo namen akcije nedvomno dosežen. Priprava konkretnega akcijskega načrta s področja alkohola pa bo dolgoročno prispevala k mnogo bolj celoviti obravnavi te za Slovenijo zelo pereče problematike (ne zgolj z vidika varnosti v cestnem prometu, temveč širše z vidika javnega zdravja).

Zofija MAZEJ KUKOVIČ
MINISTRICA